

KÜRESEL SERMAYENİN “YENİ” SİLAHLARI: TTIP, TPP VE TISA

Hande ARPAT*, Özgür ERBAŞ**

Özet: Küresel sermaye, neoliberalizmin 2008 yılından bu yana devam eden ve yalnızca ekonomik girişimlerle çözülmesi mümkün bulunmayan krizini geri dönüşsüz yapısal değişikliklerle atlarmaya çalışıyor. Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Pasifik ülkeleri arasındaki serbest ticareti yeniden yapılandıran ve devletlerin yetki ve sınırlarını belirgin biçimde bozan bu değişiklikler gizlilikleri, cüretkârlıkları, hak ve hukuk tanımazlıkları bakımından da oldukça radikal görünüyor. Henüz müzakereleri yürütülen bu “yapıbozumun” temel taşları Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması (TTIP), Transpasifik Yatırım Anlaşması (TPP) ve Hizmetler Ticareti Anlaşması (TISA) şeklinde karşımıza çıkıyor. Türkiye burjuvazisi ise sermayenin mutlak çıkarına olan bu yeniden yapılanmanın bir parçası olmak için adeta can atıyor.

Anahtar sözcükler: TTIP, TPP, TISA

“New” Weapons of Global Capital: TTIP, TPP, and TISA

Abstract: Global capital is struggling to tackle the crisis of neo-liberalism, going on since 2008 and appears to be insolvable merely through economic interventions, by resorting to irreversible structural changes. These changes which restructure free trade between the European Union, the US and Pacific countries and profoundly interfere with authorities and boundaries of states indeed seem quite radical in terms of their secrecy, insolence, and sheer denial of law and established rights. The building stones of this “deconstruction” presently being negotiated stand as the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP), the Transpacific Partnership (TPP), and the Trade in Services Agreement (TISA). As to the Turkish bourgeoisie, it is striving to be a part of this restructuring which absolutely plays into the hands of capital.

Key words: TTIP, TPP, TISA

Giriş

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Mart ayının son günlerinde yaptığı Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ziyareti, henüz gerçekleşmeden pek çok tartışma ile gündeme geldi. 26 Mart 2016 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde İlhan Tanır tarafından yapılan bir habere göre, Erdoğan’ın Brookings Enstitüsü’nde yapmayı istediği konuşma önce reddedilmiş, ardından Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği’nin (TÜSİAD) devreye girmesiyle kabul edilmişti. Gazeteye göre TÜSİAD, Erdoğan’ı Obama yönetimine yakınlığıyla bilinen Brookings Enstitüsü kürsüsüne çıkarabilmek için yüklü miktarda bğış yapmıştı (**Cumhuriyet Gazetesi İnternet Sitesi**).

Bu haberden çok değil beş gün sonra, 31 Mart 2016’da, Türkiye burjuvazisinin önde gelenlerinden Koç Grubu adına konuşan Ali Koç “Hükümetimiz bizlere Cumhuriyet tarihinin en önemli programlarını, teşviklerini yetiştiriyor. Hiçbir dönemde sanayicilere bu imkânlar sunulmamıştı” sözleriyle AK Parti (AKP) iktidarına methiyeler düzüyordu (**İleri Haber**).

Aynı gün, TÜSİAD’ın desteği ile Brookings Enstitüsü kürsüsünde konuşan Erdoğan ise yaklaşık kırk üç dakikalık konuşmasının ilk kırk dakikasını genel dünya ve ülke değerlendirmelerine ayırırken, konuşmasındaki belki de tek mesajı son dakikalara ayırmıştı; “Bu dönemde küresel boyutta ticaretin de yeniden şekillendiğine tanık oluyoruz. ABD ile AB arasında Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması müzakere ediliyor. Süreci yakından takip ediyoruz. AB ile mevcut Gümrük Birliği kapsamında Birliğin ortak ticaret politikalarıyla uyum sağlamamız gerekiyor. Birliğin üçüncü ülkelerle akdettiği serbest ticaret anlaşmalarından doğrudan etkileniyoruz. Özellikle Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşmasının yürürlüğe girmesi Türkiye’nin dış ticareti üzerinde olumsuz etkiye yol açacaktır. Bunların önüne geçilebilmesi için anlaşmanın müzakerelerine veya anlaşmalara müdahil olmak istiyoruz. Bu hususta AB ve üye ülkelerin olduğu kadar da ABD’nin de desteğini bekliyoruz” (**YouTube, News Program**). Böylece Türkiye siyasi tarihinde ilk kez resmi

* Toplum ve Hekim Dergisi Hakem Kurulu Üyesi

**Avukat

bir ağızdan, hatta Cumhurbaşkanı'nın ağızından Türkiye'nin Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması (TTIP) müzakerelerine katılma beklentisi dillendiriliyordu.

Türkiye'nin TTIP görüşmelerinde doğrudan taraf olmanın ısrarının nedenlerinden biri de Gümrük Birliği anlaşması nedeniyle oluşacak hasarın azaltılması çabası. TTIP, ABD ile AB arasında dünyanın en büyük serbest ticaret alanını yaratacak. Anlaşma ile Türkiye'nin en büyük pazarı AB'nin ABD ile arasındaki ticarete gümrük duvarları kaldırılacak. Gümrük Birliği anlaşmasına göre, AB'nin imzaladığı her serbest ticaret anlaşması üye ülkeler gibi Türkiye'ye de gümrüklerini açıyor. Ancak AB ile anlaşıp Türkiye ile ikili ticaret anlaşması yapmayan ülkeler Türkiye'ye gümrüksüz mal sokarken, Türkiye'den ithal ettiği ürünler için gümrük tarifelerini çalıştırabiliyor. Türkiye bu durumun önüne geçmek ve anlaşmanın dışında kalmamak için 2017 yılında AB ile Gümrük Birliği'nin modernizasyonu için müzakerelere başlayacak. TTIP'in dışında kalmanın Türkiye'ye yıllık maliyetinin 5 milyar dolar olacağı hesaplanıyor. **(Haber Türk Gazetesi İnternet Sitesi)** Türkiye'de Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda Gümrük Birliği'nin güncellenmesi çalışmaları devam ediyor. Yoğunluklu olarak hizmetler ticareti başlığı ele alınıyor. Türkiye'nin hizmet ticareti pazarına girme arzusu çokça dillendiriliyor. Sağlık turizmi de bu başlıklardan biri olarak ele alınıyor. TTIP hizmetler ticaretinin ötesinde bütün alanları etkileyecek başka bir yapılanma tarif ediyor. TÜSİAD tarafından hazırlanan raporda da Gümrük Birliği'nin mevcut durumda kendilerini korumaya yetmeyeceği vurgusu yapılıyor.

TÜSİAD ve Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'nın (TEPAV) ilgili raporlarına bakıldığında, henüz Türkiye'deki muhalefetin ve emek-meslek örgütlerinin gündemine girmemiş olan TTIP'in sermayenin çoktandır gündeminde olduğu görülebileceği gibi, Cumhurbaşkanı'nın son ABD ziyaretine verilen *maddi ve manevi* sermaye desteğini de bu bağlamda yorumlamak yanlış olmaz **(TÜSİAD İnternet sitesi, TEPAV İnternet sitesi)**.

Temelsiz bir varsayım olarak liberal iktisat

Sözü edilen "yeni" serbest ticaret anlaşmalarının içeriği yazıda ele alınmaya çalışılacak. Ancak iktisadi sistemlerin ardında yatan felsefeye değinmeden, bu sistemlerin kavranamayacağı bilgisinden hareketle bu düzeneğin özünü anımsamakta yarar var **(Kazgan, 2014)**.

Liberal iktisadın teorisyenleri termodinamiğin temel yasalarını kendilerince dönüştürüp tüm dünyada geçerli olduğunu iddia ettikleri bir sistem tasarladılar. Fizik bilimi bu kişilerin elinde giderek "serbest piyasanın görünmez düzenleyici eli" olarak metafizik bir uydurmacaya dönüştü. Tıpkı bugün kuantum fiziğinin "evrene olumlu mesaj göndermekle" sorunların çözüleceği inancına dönüştürülmesi gibi, yine bilimin kötüye kullanımı söz konusuydu.

Ardından hukuk alanı yeniden düzenlendi. Bugün insan hakları hukuku olarak bilinen "doğal hukuk teorisi" esas olarak mülkiyet hakkını korur oldu.

Yani liberal iktisat bir varsayımdan ibaret olmakla birlikte, bu varsayımı sahiplenenler de azımsanamaz. Bu sistemin uygulanmasının kişileri ve ulusları geliştireceği, zenginleştireceği rekabetin insanı daha "iyi" yapacağını ileri süren kişi de ahlak felsefesi Adam Smith olmuştur **(Smith, 2006)**.

Özellikle son otuz yıl içinde ciddi yapısal değişiklikler olmuş, devletin bir araç olarak kullanımının esasları değişikliklere uğramıştır. 20. Yüzyılın ortalarından itibaren, Bretton Woods kurumları üzerinden uluslararası entegrasyon marifetiyle sermayenin devletler üstü hakimiyeti de netleşmeye başlamıştır **(İskenderoğlu, 1988)**.

Kılıçlar bileniyor ya da GATS'tan TISA'ya

Korkut Boratav, İkinci Büyük Paylaşım Savaşı'ndan 1970'li yılların sonuna dek süren dönemi Altın Çağ olarak tanımlar. Altın Çağ'da burjuvazi devlet üzerindeki kontrolünün bir kısmını emekçi sınıflarla paylaşmak zorunda kalmıştır. 1980'lerin başı ile birlikte Altın Çağ'a özgü tüm ilişkilerin tasfiyesi ile karakterize olan neoliberal dönem başlar. Boratav, bu tasfiye sürecini tümünü sermayenin sınırsız tahakkümünü oluşturma, yerleştirme girişimi olarak nitelendirir. 1980'lerle birlikte neoliberal politikaların dünya ölçeğinde güçlenmesiyle, emeğin ve halkların Altın Çağ'ı adım adım sermayenin altın çağı olan vahşi kapitalizme dönüşmektedir **(Boratav, 2015)**.

Dünya ticareti ve yatırımlar sistemi, çok taraflı anlaşmalara ilk kez İkinci Büyük Paylaşım Savaşı sonrasında konu olmuştur. Boratav'ın bahsettiği Altın Çağ bir yandan bu çok taraflı anlaşmaların doğduğu tarihsel kesite de denk düşmektedir. İlk olarak, 1947 yılında imzalanan ve 1948 yılında yürürlüğe giren Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Anlaşması (The General Agreement on Tariffs and Trade, GATT) dünya mal ticaretini sermaye lehine hukuki bir çerçeveye oturtmuştur **(Boratav, 2015; Kıyan, 2011)**.

1980'lere gelindiğinde kamu tarafından finanse edilen ve sunulan hizmetlerin serbest piyasa koşullarına terk edilmesini önüne koyan neoliberal politikalar hakim olmuş, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nın (DB) yapısal uyum programları başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, Türkiye'nin de dahil olduğu pek çok ülkeye dayatılmaya başlanmıştır. Neoliberal politikaların 1990'lı yıllardaki sorun ve krizlerine merhem olması amacıyla 1994 yılında kurulan Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), mal, hizmet ve fikri mülkiyet ticaretinin sermaye lehine yeniden düzenlenmesine hizmet etmiştir. DTÖ'nün merkezi koordinasyonu ile GATT eliyle mal ticareti, GATS eliyle hizmet ticareti, TRIPS (Trade-Related Intellectual Property Rights - Ticaretle İlişkili Fikri Mülkiyet Hakları) eliyle fikri mülkiyet ticareti kapsamlı bir çerçeveye oturtulmuştur. Bu üç metnin neoliberal politikaların ete kemiğe büründüğü en temel metinler olduğunu söylemek yanlış olmaz (**Kıyan, 2011**).

GATT, GATS ve TRIPS'in on adım ötesi: TTIP, TPP ve TISA

Kapitalizm, 2008 yılından bu yana boğuştuğu ekonomik krize yeni bir merhem bulmuş görünüyor; 1990'ların krizine çözüm için kurduğu hattı terk ediyor. Başka bir deyişle, sermayenin içine girdiği krizi aşmak için eski kurumlarını tasfiye ederken, oluşturduğu hat deyim yerindeyse devletlerin ve liberal demokrasinin de sonunu getirmeye yöneliyor.

2008 krizine ilişkin analizler, finansallaşmayla birlikte kapitalizmin krizlerinin de yapısal krizlere dönüştüğünü gösteriyor (**Akçay, 2014**). Bu anlamda krizi tetikleyen, derinleştiren unsurların yeniden okunması, araştırılması gerektiği de kabul ediliyor.

DTÖ'nün Doha Kalkınma Turu'nun tıkanması nedeniyle ABD tarafından gündeme getirilen "çoklu hizmet ticareti yapılması" fikri, daha sonra gayri resmi olarak "Really Good Friends!" adını alacak yaklaşık 15 ülke arasında tartışıldı, 12 aylık bir tartışma sürecinden sonra ilk resmi görüşmeleri 2013'ün ilk aylarında başlayan müzakereler, bugün, 159 üyeye sahip DTÖ'nün teamüllerine aykırı olarak dar bir grupta yürütülüyor (**PSI Special Report**). TTIP girişimini ortaya atanların bu oluşuma verdikleri isim "Ekonomik NATO" (Wikipedia). Sözleşmenin özü ABD ile AB arasından bir serbest ticaret bölgesi kurulmasına dayanıyor.

ABD ve Avrupa Birliği (AB) arasındaki serbest ticareti düzenleyen Transatlantik Yatırım Ortaklığı Anlaşması (TTIP), ABD ile Pasifik ülkeleri arasında

yeni serbest ticaret alanları yaratmayı amaçlayan Transpasifik Yatırım Anlaşması (TPP) ve dünya genelinde hizmet sektörünün yeniden yapılandırıldığı Hizmetler Ticareti Anlaşması (TISA) yeni dönemin temel metinleri olarak karşımıza çıkıyor. Hatta karşımıza da çıkmıyor, çıkarılıyor; çünkü dünya kamuoyu bu sözleşmelerin hali hazırda yürüyen müzakerelerinden WikiLeaks'in ilk olarak 2014 yılında sızdırdığı belgeler sayesinde haberdar oldu. Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'nun (KESK) üyesi olduğu Public Service International (PSI) tarafından konuya ilişkin kapsamlı değerlendirmeler yapılmış olsa da, TTIP ile ilgili Türkçe kaynak bulmak ise henüz çok olanaklı değil.

"Demokrasinin sonu" mu?

TTIP, TPP ve TISA müzakereleri görüşmelere katılan devletlerin parlamentolarından, milletvekillerinden ve sivil toplumdan gizlenerek yürütülüyor. Görüşmelerdeki katılımcıların yaklaşık yüzde 95'ini uluslararası tekellerin temsilcileri oluştururken, metinleri görmek isteyen milletvekilleri, herhangi bir kayıt cihazı (kalem, ses kayıt cihazı, kamera, cep telefonu, vb.) bulundurmamak ve kamuoyuna konuyla ilgili bilgi vermemek şartıyla metinleri okuyabiliyor.

Müzakerelere katılan devletlerin nihayetinde sözleşmelere taraf olmamayı seçmesi durumunda dahi bu gizliliğe bağlı kalmaları şartı bulunuyor; bu görüşmelere katılan tarafların, sözleşmeyi kabul etmemeleri halinde dahi, kamuoyuna beş yıl boyunca herhangi bir açıklama yapmaları baştan yasaklanıyor.

Ayrıca, sözleşmeleri kabul eden devletlerin uluslararası tekellere devrettiği hizmetler hakkında yeniden kamulaştırma kararı alma, yasal düzenlemeler yapma, yeniden şekillendirme gibi hakları ise en az elli yıl süresince yasaklanıyor (**Arpat, 2015a; STOP TTIP İnternet sitesi**).

Müzakerelerin seçilmiş milletvekillerine dahi kapalı tutulan metinlerle yürütülmesi, devletlerin yeniden kamulaştırma kararını almalarının yasaklanması ve hatta iktidar ve/veya rejim değişikliğinin dahi bu yasağı kaldıramayacak olması TTIP'in "demokrasinin sonunu getirdiği" şeklinde yorumlanıyor.

Gümrük düzenlemelerinden gıda güvenliğine, kişisel verilerden istihdam politikalarına son derece geniş bir yelpazede sermayenin mutlak ve *geri dönüşsüz çıkarını* gözetken onlarca dayatmanın getirildiği bu sözleşmelerde ortak olan iki özellikten bahsedebiliriz:

1. Sağlıkta da içinde olduğu kamu hizmetlerinin düzenleme ve denetlemesi dahi tümü uluslararası şirketlere devroluyor,

2. Özelleştirilen hizmetler için yeniden kamulaştırma kararı almaksa yasak (Arpat, 2015b).

TTIP ve TISA'da sağlık

Mevcut belgeler ve raporlar incelendiğinde, sağlık hizmetlerini ilgilendiren yaptırımlar "sigorta ile ilişkili hizmetler" başlığı altında TISA metinlerinde geçiyor. Bu metinlerde ilaç ve tıbbi malzemelerin üretimi ve evde bakım hizmetleri başta olmak üzere yardımcı sağlık personelinin eğitimi, ilaç ve tıbbi malzeme üretimi ve sağlık turizmi ülkeler arasında pay ediliyor. Türkiye'nin de yardımcı sağlık personeli yetiştiren ve sağlık turizmine ağırlık verilen ülkelerden biri olarak ele alınması dikkat çekiyor (PSI Special Report; Arpat, 2015a).

Avrupa Halk Sağlığı Birliği'nin yanı sıra (European Public Health Alliance) diyabet, kanser, karaciğer hastalıkları ile uzmanlık dernekleri ile alkol ve sigarayla mücadele eden birliklerin de katkılarıyla hazırlanan TTIP Uluslararası Ticaret Hukuku, Sağlık Sistemi ve Halk Sağlığı Raporu London School of Economics tarafından hazırlandı (Khan, 2015). Raporda, serbest ticaret anlaşmalarıyla oluşturulan yeni hukuk düzeninin yapısı anlatıldıktan sonra TTIP ile gelecek düzene dair somut örnekler yer veriliyor. Örneğin Türkiye'de de son günlerde tartışmaya açılan sigara paketlerinin tümüyle siyah olmasına dair uygulama Uruguay'da hayata geçirilmeye çalışıldı. Büyük bir sigara şirketi tarafından rekabet kurallarına aykırılık nedeniyle dava açıldı ve uygulama rafa kaldırıldı. Yine büyük zincir gıda firmalarının denetlenmesi, obeziteyle mücadele kapsamında kurallar getirilmesi de yine bu kapsamda mümkün olmayacak. Alkol kullanımına bağlı hastalıklarla mücadele kapsamında alınacak önlemler, konulacak kurallar yada yasaklar da yine rekabet kuralları çerçevesinde değerlendirilecek.

TTIP ile belirlenen yatırım modelleri çerçevesinde, kamu-özel ortaklığı ve benzeri modellerin esas alınması benimseniyor. Bu yolla kamu hizmetlerinin yatırım marifetiyle özelleştirilmesi hedefleniyor. Kamu hizmet sunumunda esas olanın özelleştirme, istisna olanın ise *kamusal yatırım* olması kural haline getiriliyor. TTIP ayrıca yatırımlarda, yerli ve yabancı şirketlerin kamu ihalelerinde tümüyle "eşit" sayılmasını; yerli şirket, malzeme, çalışan gibi kotaların tümüyle kaldırılmasını benimsiyor.

TTIP'in taraf devletlere bir diğer yaptırımı ise yatırımcı şirketlerin kendi çalışanlarına yönelik vize muafiyetinin yanında çalışma izni gibi alanlarda da kolaylık sağlanması, muhasebeci, mimar, mühendis gibi çalışanlar için tümüyle kolaylık getirilmesi şeklinde. Dolayısıyla kamu hizmetleri yatırımlarında ulusal koruma sağlayan tüm kotaların kaldırılması, vergi dahil tüm alanlarda tam bir "eşitlik" sağlanmasında hedefleniyor.

Bunun yanında, TTIP yaptırımlarının dayatmasıyla birlikte kişisel bilgilerin tümünün şirketlerin kullanımına açılması ve sağlık verilerinin ayrı bir başlık olarak ele alınmaması sağlık verilerinin gizliliğinin korunması ilkesini tehdit ediyor (PSI Special Report; Arpat, 2015a).

İlaç, aşı ve tıbbi malzeme üretimi, fiyatlandırması ve ticaretine ilişkin sert kısıtlamalar getirilmesi de yoksul ülkelerin ve hatta ABD'nin yoksullarının dahi ilaç ve tıbbi malzemelere erişimine ilişkin kaygılar üretiyor (PSI Special Report; Arpat, 2015a).

Bu sözleşmeler, ülkeler arası emek göçünün dayatılması, uzun vadede emekliliğin ortadan kaldırılmasının hedeflenmesi, örgütsüzlüğün ve esnek istihdamın derinleştirilmesi bağlamında sağlık emekçilerini de ilgilendiren pek çok dayatma barındırıyor (PSI Special Report; Arpat, 2015a).

TTIP, TPP ve TISA müzakereleri uluslararası sağlık örgütlerinin de uzun süredir gündeminde. Konuyla ilgili Dünya Tabipler Birliği ve Avrupa Hekimler Daimi Komitesi başta Avrupa Komisyonu'nun ilgili birimleri ile belirli bir takvimde görüşme ve toplantılarını sürdürürken, kurdukları çalışma gruplarının yürüttüğü çalışmaları genel kurullarının gündemlerine taşıyorlar. Sınır Tanımayan Doktorlar ise geniş çaplı kampanyalar yürüterek sağlık alanının metinlerden çıkarılması gerektiği konusunda mücadele veriyor.

Dünya Tabipler Birliği'nin görüşü

Dünya Tabipleri Birliği'nin (DTB) Nisan 2015'te Oslo'da düzenlenen Genel Kurulu'nda bu ticari sözleşmelere ilişkin bir karar önerisi kabul edildi (WMA Council Resolution on Trade Agreements and Public Health).

Görüşmelerin şeffaf yürütülmemesini eleştiren DTB şu vurguları yapıyor:

1. Ticari sözleşmeler ekonomik kâr sağlamayı amaçlarlar. Bu görüşmeleri yapan taraflar, herhangi bir ekonomik çıkarın sağlık hizmetlerine zarar verecek

olmasının kabul edilebilir olmadığını göz önünde bulundurmalıdır. Taraflar, halk sağlığını her türlü çıkarın üzerinde tutmak zorundadır.

2. TTIP, TPP, TISA ve CETA görüşmelerinin kısıtlı bir katılımcı grubu ile kamuoyundan gizlenerek yürütülmesi anti-demokratik olması bakımından kaygı vericidir.

3. Ülkelerin/devletlerin sağlık sistemleri ile ilgili ihtiyaçları, denetlemeleri ve düzenlemeleri engelleyen ISDS (Yatırımcı-devlet anlaşmazlık çözümü) sistemi halk sağlığı için bir tehdittir.

4. Erişilebilir uygun fiyatlı ilaçların kullanımının fiyatlandırma ve patent engelleri ile yasaklanması özellikle yoksul ülkeler için ağır bir darbe olacaktır.

5. Tıp eğitiminin ticarileştirilmesinin önünü açan yaptırımlara karşı çıkılmalıdır.

Avrupa Hekimler Daimi Komitesi'nin görüşü

Avrupa Hekimler Daimi Komitesi (CPME) TTIP ve TISA'ya ilişkin hazırladığı görüş metinlerinde açık bir şekilde "Sağlık hizmetlerinin TTIP kapsamında çıkartılması gerekmektedir" diyor. Hatta bu görüşünü yalnızca sağlıkla sınırlı tutmuyor, "Sağlık dahil olmak üzere genel kamu yararı sağlayan hizmetlerin anlaşma kapsamı dışında tutulması çağırısı" yapıyor (**CPME policy on the Transatlantic Trade and Investment Partnership Agreement**).

CPME bu çağırısı yaparken sunduğu gerekçeleri ise şöyle sıralıyor:

1. Ülkelerin halk sağlığı yararına düzenleme yapma hakları, ilgili kararları sorgulayıp bunlara karşı çıkan özel yatırımcıların tehditleriyle engellenemez.

2. İlaçlar ve tıbbi aygıtlarda planlanan düzenlemeler ülkelerin ihtiyaçlarını değil, yatırımcıların çıkarlarını gözetecek olması bakımından kabul edilemez.

3. CPME yapılan görüşmelerde mümkün olan en ileri düzeyde saydamlığı kuvvetle desteklemektedir ve anlaşmanın nihai metninin kamuoyunun görüşlerine sunulması çağırısında bulunmaktadır.

Sınır Tanımayan Doktorlar'ın görüşü

Sınır Tanımayan Doktorlar (Medecins Sans Frontieres-MSF), 2013 yılından beri TPP'ye karşı bir kampanya yürütüyorlar (**MSF's Spotlight on Trans-Pacific Partnership Agreement**). MSF'nin TPP

karşısı kampanya temasında ve basın açıklamalarında öne çıkan maddeler şöyle:

1. MSF, halk sağlığını tehlikeye atabilecek kararların alındığı ve en az beş yıldır kamuoyuna kapalı, gizli bir şekilde yürütülen bu görüşmelerden son derecede kaygılıdır.

2. MSF, kabul edilmesi halinde, milyonlarca insanın erişilebilir ilaçlardan mahrum bırakacak olan bu sözleşmelerle ilgili derin kaygılar beslemektedir. ABD'nin yayınladığı metinlerde görüldüğü üzere, yoksul ülkelerin uygun fiyatlı jenerik ilaçları edinmeleri yasaklanmaktadır. İlaç fiyatlarının da yükselecek olması ile birlikte bu yasaklamalar, dünyada ve hatta ABD'nin kendisinde de milyonlarca yoksul insanı son derece olumsuz etkileyecektir.

3. Kabul edilmesi halinde, TPP'nin tarafı olan ülkeler ilaç ve tıbbi malzeme konusunda kendi ihtiyaçlarını belirleyemeyecek, kendi iç düzenlemelerini ve denetimlerini yapamayacaktır. MSF, TPP'ye taraf olan ülkelerin sözleşmelerde sağlık hizmetlerini ilgilendiren bu maddeleri yeniden yapılandırmaya veya topyekun reddetmeye çağırır.

Sonuç niyetine...

Komünist Manifesto, "Bugüne kadarki bütün toplumların tarihi sınıf mücadeleleri tarihidir" cümlesi ile başlamaktadır (**Marx, 2013**). Sermayenin adımları, tarih boyunca *karşılığını* bulduğu gibi, neoliberal dalga da işçi sınıfı tarafından püskürtülmeye çalışılmıştır. Bu çabanın küresel çaptaki eylemliliklerine en iyi örnekler, 1994 yılında Dünya Ticaret Örgütü kurulurken, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) yürürlüğe girerken dünya çapında başlayan eşzamanlı başkaldırıları, Meksika'da Zapatista hareketinin GDO'lu mısıra karşı yerli mısır üretimini savunarak gerçekleştirdiği ilk büyük yürüyüşü olabilir.

Sonrasında Seattle'da başlayıp yaygınlaşan neoliberalizm karşıtı hareket, çeşitli ülkelerde G-20, DTÖ ve Dünya Ekonomik Forumu toplantılarına karşı düzenlenen protestolar ve alternatif bir küreselleşme hareketi olan Dünya Sosyal Forumu yapılanmalarıyla devam etti.

Bugün de serbest ticaret anlaşmalarına karşı ciddi bir mücadele yürütülüyor. Avrupa'nın pek çok ülkesinden bu süreci protesto edenler Berlin merkezli ve "STOP TTIP (TTIP'İ DURDUR)" adlı bir oluşum ile hareket ediyorlar. İnternet siteleri, bloglar ve sosyal

medya üzerinden örgütlenen bu muhalefet, Paris, Berlin, Brüksel ve Londra'da binlerce kişinin katıldığı kitlesel eylemler düzenledi. Avrupa'daki sol örgüt ve partiler de müzakere süreçlerini yakından takip ediyor (**Arpat, 2015b**).

Görülen o ki, kapitalizm sağlığınıza, emekçilere, çevreye, gıdalarımıza *yeniden* hunharca bir saldırı hazırlığında. Dünyanın pek çok ülkesinde küresel çaplı bir karşı duruş örgütlenirken, konu henüz ülkemizdeki emek-meslek örgütleri ve emek mücadelesi veren siyasi parti ve örgütlerin gündemine girmiş değil. Ancak Saray'ın ve sermayenin gündeminde olduğu ortada.

Bu bağlamda, coğrafi olarak bizi ilgilendiren TTIP ve TISA müzakere süreçleri öncelikle ve ivedilikle;

1. Ülkemizin emek ve meslek örgütlerinin gündemine girmeli; meslek odaları ve sendikalar tutum belgelerini oluşturmalı ve kamuoyu ile paylaşmalı,

2. Emek mücadelesinde yer edinmiş siyasi parti ve örgütler konuyu gündemlerine almalı,

3. Başta Avrupa olmak üzere yürüyen mücadeleler takip edilmeli, mücadelenin taze argümanları masaya yatırılmalı.

Özel olarak sağlık başlığında ise toplum sağlığı ve sağlık emekçileri lehine bir süzgeçten geçirilen bir tutum belgesine sahip olmalıyız. Çünkü neoliberal saldırının en "kârlı" gördüğü alanlardan olan sağlık, "kâr marjını" bu sözleşmelerde de koruyor görünüyor. Kılıçlar bilendi, elimizi çabuk tutmakta fayda var...

Dipnot

1. "Gerçek İyi Dostlar".

Kaynaklar

Akçay, Ü., Gürgen, A.R. (2014) *Finansallaşma, Borç Krizi ve Çöküş-Küresel Kapitalizmin Geleceği*, NotaBene Yayınları.
Arpat, H. (2015a) *Kapitalizmin Yeniden Yapılanması Kıskaçında Sağlık*, Tıp Dünyası, TTB Yayını, Sayı 216, Sayfa 10.
Arpat, H. (2015b) Erişim tarihi: 6 Nisan 2016 <http://www.halkinsaglgi.org/hirsizlar-yolda-hem-de-oyle-boyle-degil-hande-arpat/>.
Boratav, K. (2015) *Dünyadan Türkiye'ye, İktisattan Siyasete*, Yordam Kitap.

CPME policy on the Transatlantic Trade and Investment Partnership Agreement (TTIP) Erişim tarihi: 7 Nisan 2016. <http://www.cpme.eu/cpme-policy-on-the-transatlantic-trade-and-partnership-agreement-ttip/>.

Cumhuriyet Gazetesi İnternet Sitesi. Erişim tarihi: 5 Nisan 2016. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/505164/ABD_den_Erdogan_a_kotu_haber_Reddettiler.html.

European Public Health Alliance (EPHA) Erişim tarihi: 26 Nisan 2016 <http://epha.org/a/6278>.

Haber Türk Gazetesi İnternet Sitesi (2016) Erişim tarihi: 27 Nisan 2016 <http://www.haberturk.com/ekonomi/is-yasam/haber/1230545-barack-obama-ttipnin-imzalanmasi-icin-acele-edilmesini-istedi>.

Haber Türk Gazetesi İnternet Sitesi (2016) Erişim tarihi: 27 Nisan 2016 <http://www.haberturk.com/ekonomi/is-yasam/haber/1230545-barack-obama-ttipnin-imzalanmasi-icin-acele-edilmesini-istedi>.

<https://www.youtube.com/watch?v=4F4yxfICrn4>.

İleri Haber (2016) Erişim tarihi: 5 Nisan 2016. <http://ilerihaber.org/icerik/ali-koc-akpden-cok-memnun-hicbir-donemde-sanayicilere-bu-imkanlar-sunulmamisti-52675.html>

İskenderoğlu, L. (1988) *Uluslararası Para Sisteminin Sorunları ve İyileştirme Çalışmaları*, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Araştırma, Planlama ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Tartışma Tebliği No: 8807.

Kazgan, G. (2014) *İktisadi Düşünce Tarihi veya Politik İktisadın Evrimi*, Remzi Kitabevi

Khan, U., Pallot, R., Taylor, D., Kanavos, P. (2015) *London School of Economics. The Transatlantic Trade And Investment Partnership: International Trade Law, Health Systems And Public Health.*

Kıyan, Z., Yüksel, H. (2011) *GATS ve Küreselleşen Kamu Hizmetleri: Türkiye ve Türk Telekom Örneği*. *Amme İdaresi Dergisi*, 44(1):25-49.

Marx, K., Engels, F. (2013) *Komünist Manifesto ve hakkında yazılar*, Yordam Kitap.

MSF's Spotlight on Trans-Pacific Partnership Agreement Erişim tarihi: 7 Nisan 2016. <http://www.msfacess.org/spotlight-on/trans-pacific-partnership-agreement>

PSI Special Report (2014) *TISA versus Public Services, The Trade in Services Agreement and the corporate agenda*, Public Services International.

Smith, A. (2006) *Ulusların Zenginliği*, İş Bankası Kültür Yayınları.

STOP TTIP internet sitesi (2015) Erişim tarihi: 6 Nisan 2016. <https://stop-ttip.org/what-is-the-problem-ttip-ceta/>.

TEPAV internet sitesi, Erişim tarihi: 18 Nisan 2016. <http://www.tepav.org.tr/tr/etiket/s/925/TTIP>.

TÜSİAD internet sitesi, Erişim tarihi: 18 Nisan 2016. <http://tusiad.org/tr/arama?query=TTIP&limit=15&limitstart=0>

Wikipedia Erişim tarihi: 18 Nisan 2016. https://en.wikipedia.org/wiki/Transatlantic_Trade_and_Investment_Partnership.

WMA Council Resolution on Trade Agreements and Public Health Erişim tarihi: 7 Nisan 2016. http://www.wma.net/en/30publications/10policies/30council/cr_20/.

YouTube, News Program. Erişim tarihi: 5 Nisan 2016.